

דרוש מנהיג?

:: גיל מיכאלי

שנולד עם המאה ה-19, ונתקף ב"שעמום" בעידן החדש, שבו תהילת המנצחים התחלפה באפרוריות הבנלית של החיים, בלי מהפכה ובלי נפוליון. דור שלם של רומנטיקנים השחיר כמויות עצומות של נייר בנסיון להגיד "משעמם לי". הגעגועים לעבר, לאב סמכותי וגדול מהחיים, תחושת גועל מן המערכת הפוליטית הקיימת ותחושה של חוסר תוחלת הם שייצרו את ההקשר התרבותי הרחב להקלטות המונח 'Leader' בצרפת. וכך, חבר פרלמנט שהתבלט כראש קבוצה של נבחרים כונה במאה ה-19 'לידר' והביטוי החל להופיע גם בעיתונים.

המשברים הפוליטיים שאפיינו את אירופה במאה ה-19 חייבו המצאה מחדש של סמכות. הלאומיות והתמורות הכלכליות והחברתיות החריפו את תהליכי שחיקת הסמכות הפוליטית שהחלו עוד במאה הקודמת. המכות הקשות שספגו המלוכה והדת הקהו את הקסם והמסתורין, שהיו סוד כוחן, והיה צורך להמציא מחדש מודלים של סמכות לגיטימית. זה הרקע להופעה המחודשת של ה'גבריות' ואובססיית העליונות הגברית שכה אפיינה את המאה ה-19. תופעה זו סייעה לפופולריות הגוברת של הצבא בצרפת. איש הצבא הפך להיות התגלמותה של הגבריות החדשה. חברות הרכבות ושירותי הדואר החדשים התארגנו, באופן כמעט אינסטינקטיבי, כמו צבאות, והלבישו את עובדיהם במדים שדמו להפליא, ולא במקרה, לאלה של אנשי הצבא. על הצמאון לסמכות ניתן ללמוד גם מ"המצאת" תפקיד מנצח התזמורת, שלא היה קיים לפני אמצע המאה ה-19. ההתפתחות של התזמורת מחד, ומודל הארגון הצבאי מאידך (מודל שנתפס יותר ויותר כאידיאלי), יצרו את התנאים החומריים והמנטליים שהצמיחו סוג חדש של גיבור. המעניין בתופעה הוא הצורך התרבותי במנהיגות ברורה ונראית לעין והשפעת המודל הצבאי על עיצובו של התפקיד החדש. שרכיב

בסוף ספטמבר הגיע רודולף ג'וליאני, ראש עריית ניו-יורק לשעבר, לביקור בישראל, במסגרת כנס בנושא מנהיגות. העיתונים מיהרו לפרסם מה חושב ג'וליאני על אריאל שרון ("יש לי הערצה אליו") ועל ביבי נתניהו ("יש לי כבוד אליו, אבל הוא יותר צעיר"). הכתב של אתר Ynet הגדיר את ג'וליאני כראש עיר "מיתולוגי", ותגובות הקוראים באתר שפעו מחמאות, והציעו לאורח שורה של תפקידים מפתים: ראש עיריית תל אביב, ראש ממשלת ישראל, נשיא ארצות הברית וכן הלאה. אין ספק, ג'וליאני הוא מנהיג אמיתי, "leader" מבטן ומלידה.

הכמיהה הישראלית ל'מנהיג' מזכירה תופעות היסטוריות דומות ממקומות ומזמנים אחרים. כדי שלא להדרש לדוגמאות הבוטות ביותר, מאירופה של שנות השלושים והארבעים במאה הקודמת, הבה נעיין, לשם השוואה, דווקא בצרפת של המאה התשע-עשרה.

את המונח 'Leader' שאלה השפה הצרפתית מן האנגלית. חסרונו של המונח לא הורגש בתקופה שבה הנהיג נפוליון בונפארטה את צבא צרפת לנצחונות בכל רחבי אירופה. נפוליון השלים קריירה מבריקה מבלי שהתעורר צורך בשם עצם כדי לתאר את התופעה או את האדם. דווקא בתקופת המשטר שבא אחריו, המונרכיה הקונסטיטוציונית המושמצת שהנהיגו הבורבוניים, נוצר הצורך במונח שייתן שם למה שהיה עד אז מובן מאליו. אחד המאפיינים של תקופה זו היה תחושת המלנכוליה של הנוער

נפוליון השלים קריירה מבריקה מבלי שהתעורר צורך בשם עצם כדי לתאר את התופעה או את האדם.

הגעגועים לעבר, לאב סמכותי וגדול מהחיים, תחושת גועל מן המערכת הפוליטית הקיימת ותחושה של חוסר תוחלת הם שייצרו את ההקשר התרבותי הרחב להקלטות המונח 'Leader' בצרפת.

תופעה זו סייעה לפופולריות
הגוברת של הצבא בצרפת.
איש הצבא הפך להיות
התגלמותה של הגבריות
החדשה.

שאינו מקדם שום תוכנה חדשה, וזאת על חשבון
הנושאים החשובים באמת: לאן בדיוק יובילו
אותנו המוני המנהיגים המדעיים, המקומיים,
החברתיים והאזרחיים שצומחים סביבנו?
כשהמנהיגות והמנהיג הופכים לעיקרון המחליף
את התוכן, זה יכול להיות מסוכן. באיטלקית
ובגרמנית זה נשמע אפילו יותר רע.

המנצח נועד לחקות את שרביט הגנרל. תחושת
היתמות והצורך בדמות אב היו כה חזקים עד כי
אפילו מנהיגות אופראית היתה סוג של נחמה.
במצב של התערערות הלגיטימציה של המוסדות
ושל הסמכות ('מות האב' הסמלי), קיימת נטייה
לדבר על מנהיגות ולחקות גנרלים. בהעדר
נפוליונים, גם אנשי צבא בינוניים יכולים להיות
'לידרים', ובעידן שבו הדיון הציבורי רדוד,
אובססיית המנהיגות מחליפה את התוכן. הדיון
הביקורתי הרציני טובע בים המלל, ויש המוכנים
לשלם סכומי עתק לאנשים כמו ג'וליאני כדי
לשמוע אותם מספרים מעשיות בנליות שקשה
להבין מה ניתן ללמוד מהן, ובלבד שיזכירו בכל
משפט שני את המונח 'מנהיגות'. האוניברסיטאות
לא מגייסות מרצים אלא 'מנהיגים מדעיים', וכל
פעיל פוליטי הוא 'מנהיג מקומי'. העתונות מלאה
מודעות על קורסים וסדנאות ל"פיתוח מנהיגות"
ונראה שבשבט שלנו אין יותר אינדיאנים: כולם
צ'יפים או נמצאים בהשתלמות צ'יפים.
התחושה הנוצרת היא שיש הסכמה מהן
התשובות הנכונות לכל הבעיות, וכל שנותר
הוא למצוא את האנשים שיוציאו אותן לפועל.
כך מתקיים מעין דיון, עקר ורצוף קלישאות,

עופר סיטבון

העכביש | מה ברשת?

www.piyut.org.il

הפעם, לאור המחסור באתרים חברתיים "משלנו", למשהו שונה לגמרי. "הפיוט הוא המפגש של גאון
השירה עם גאון המוסיקה" כתב המשורר הצרפתי הנודע פול ואלרי. מכאן אפשר להבין מדוע האתר
'פיוט', בניהולו של הפייטן יאיר הראל, אשר הושק רק לאחרונה, הוא שכיית חמדה אמיתית בנופי הרשת
הישראלית. ניתן למצוא בו מאגר של עשרות פיוטים, רובם במספר ביצועים (14 'לכה דודי', למשל).
רוב הפיוטים מושרים בביצוע מקורי, מרגש לא פעם. ניתן לאתרם הן על-פי סדר אלפביתי והן על-פי
סדר נושאי (מעגל החיים, סולם מוזיקלי, עדה...). כמו-כן, יש באתר מאמרים אודות הפיוט והקשרו
ההיסטורי-חברתי, וכן הסבר על פרויקט 'קהילות שרות', הפועל ברחבי הארץ, ואשר מבקש להפוך את
השירה בצוותא של פיוטים לבסיס לקהילה ולעשייה משותפת של קהלים שונים שאינם נמצאים בקשר
על בסיס אחר. גם בלי להיות חסיד שוטה של פוליטיקת הזהויות, מהאתר הזה אפשר רק להנות.

<http://www.labourstart.org>

"המקום שבו אנשי איגודי העובדים מתחילים את היום שלהם ברשת" הוא אתר אשר נועד לעדכן
באופן יומיומי ושוטף, ב-17 שפות שונות, אודות המתרחש באיגודי העובדים בכל רחבי העולם. את
האתר מפעילים מתנדבים בכל מדינה ומדינה (הקישור לישראל מוביל, איך לא, לראיון עם עמיר פרץ)
והוא צמח בעקבות ספרו של מייסד האתר, אריק לי, על 'האינטרנציונליזם החדש' - איגודי העובדים
והאינטרנט. אפשר להרתם דרכו לקמפיינים חוצי-יבשות כנגד פגיעה בעובדים (מחאה כנגד ניסיון
לשבור איגוד בבית מלון יוקרתי בדרום קוריאה או כנגד כוונתה של ממשלת אוסטרליה השמרנית לפרק
את שוק העבודה המאורגן), לקבל עצות כיצד להתארגן במקום העבודה או לרכוש ספרים וסרטים בנושאי
עבודה (מהוצאה שהעובדים בה מאוגדים כמוכן). פועלי כל העולם - הדבר האמיתי.

